

Kotimaisen sarjakuvan läpimurto

24.8.2026

Ensimmäiset suomalaiset sarjakuvat ilmestyivät jo autonomian ajan lopulla (Jokinen, 2011; Nummelin, 2018). Suurin osa niistä oli lehdissä ilmestyneitä strippejä, ja esimerkiksi kokonaisia albumeita ilmestyi harvoin.

Vaikka seuraavassa on keskitytty eräisiin kotimaisen sarjakuvan käännekohtiin, on muistettava, että Aku Ankka rantautui Suomeen 5.12.1951, jolloin ilmestyi lehden ensimmäinen näytenumero. Se toi viimeistään säännöllisesti ilmestyvän sarjakuvalehden formaatin tutuksi suomalaisille. Aku ja kumppanit valloittivatkin suomalaisten sydämet, ja Aku Ankka on monena vuonna ollut maamme laajalevikkisin aikakauslehti.

Toisen maailmansodan jälkeen sarjakuvien maailmaan tuli uutta eloa. Vuonna 1949 ryhdyttiin suomentamaan ulkomaisia sarjakuvia. Myös kotimaisia sarjakuvia ilmestyi yhä enemmän, ja aikakauden merkkipaaluna voidaan pitää ensimmäisen Muumi-sarjakuvan ilmestymistä. Seuraavassa on käsitelty eräitä kotimaisen sarjakuvan sotien jälkeen ilmestyneitä merkkipaaluja.

Muumit valloittavat maailmaa

Muumien esiinmarssi tapahtui nimenomaan sarjakuvina, ja ensimmäinen Muumi-sarjakuva ilmestyi suomalaisessa *Ny Tid* -lehdessä vuosina 1947–1948. Se ei kuitenkaan miellyttänyt lukijoita, ja muumit joutuivat vetäytymään lehden sivuilta. (Nummelin, 2018.)

Muumien tarina jatkui vuonna 1954, mutta ei kuitenkaan aivan heti Suomessa. Muumilaakson väki näet alkoi seikkailla Britannian suurimmassa iltapäivälehdessä *The Evening Newsissa* vuonna 1954. Seuraavana vuonna Muumien seikkailut jatkuivat Suomessa *Ilta-Sanomien* sivuilla. (Nummelin, 2018.)

Muumien merkitys suomalaisen sarjakuvan historiassa on erittäin merkittävä. Muumilaakson väki avasi

suomalaiselle sarjakuvalle tien maailmanmarkkinoille. Etenkin Japanissa muumit saivat suuren suosion, ja siellä tehtiin vuonna 1969 ensimmäinen animaatiofilmi muumeista.
Tove Jansson kielsi sen esittämisen Suomessa; perinteinen muumifilosofia oli kaukana tuosta animaatioelokuvasta, jossa Muumipeikko ammuskeli kiväärillä Pikku Myyn kanssa ja juopotteli. (Koivuranta, 2012.)

Muumien menestys osoitti, että sarjakuvan keinoin voidaan kertoa tarinoita, joista myöhemmin syntyy kirjoja ja televisiotuotantoja. Muumien äiti, *Tove Jansson*, oli myös ensimmäisiä sarjakuvataidetta julkaisseita taiteilijoita Suomessa.

Joonas ja Mämmilä

Veikko Savolaisen Joonas ilmestyi aluksi Helsingin Sanomissa siirtyen sittemmin jatkamaan seikkailujaan Seuran ja Koti-Postin sivuille. Se oli realistisesti piirretty seikkailusarjakuva, joka karttoi väkivaltaa. Savolainen itse oli ensimmäisiä kotimaisia ammattimaisia sarjakuvataitelijoita.

Alun perin Me-lehdessä ilmestynyt *Tarmo Koiviston* Mämmilä ilmestyi vuosina 1975–2008 (Nummelin, 2012). Se kertoi pienen maalaiskunnan ihmisistä ja heidän arjestaan. Lehdessä ilmestyneet itsenäiset sivun mittaiset tarinat koostettiin myöhemmin albumeiksi. Piirrostyyli ja aiheet olivat realistisia; niissä otettiin kantaa niin pakolaispolitiikkaan kuin kunnallishallintoon. Me-lehden jälkeen Mämmilä alkoi ilmestyä Helsingin Sanomien kuukausiliitteen sivuilla vuodesta 1996 alkaen. (Kasvi, 1996.)

Pienlehdistä Fingerporiin

1970- ja 1980-luvuilla maahamme syntyi runsaasti pienlehtiä, joissa sarjakuvat olivat yksi merkittävä julkaistu lajityyppi. Lisäksi maahamme perustettiin sarjakuvaseuroja, jotka myös kustansivat sarjakuvia. Pienlehtien runsaus oli pitkälti sidoksissa punkkulttuuriin, joka edisti myös sarjakuvaa ilmaisukeinona.

1900-luvun loppu ja 2000-luku ovat olleet suotuisia aikoja kotimaiselle sarjakuvalle. *Juban* Viivi ja Wagner sekä *Pertti Jarlan* Fingerpori ovat malliesimerkkejä menestyneistä kotimaisista sarjakuvista. Suomalaiset sarjakuvapiirtäjät ovat myös päässeet suurten syndikaattien piirtäjiksi. Tunnetuin lienee Kari Korhonen, joka on vuodesta 1993 piirtänyt Aku Ankkaa. Hänon myös luonut ensimmäisen kotimaisen hahmon Akkariin, nimittäin seriffi Jaana Kapulan (engl. Stella Curfew).

Sarjakuvan merkitys

Voidaan perustellusti sanoa, että aina 1900-luvun lopulle saakka sarjakuvaa ei täysin arvostettu taiteenlajina. Kirjastojen ennakkoluulot monipuolisen sarjakuvakokoelman kartuttamiseksi ovat tästä hyvä esimerkki (vrt, Haasio, 2026). Sitä pidettiin pitkään lastenkirjallisuuden alalajina tai vaihtoehtoisesti sen sisältöjä kritisoitiin voimakkaasti.

Sarjakuva on avannut monelle lapselle ja nuorelle portit lukemisen maailmaan. Parhaimmillaan se yhdistää

visuaalisuuden ja sanataiteen saumattomasti antaen lukijalleen elämyksiä ja jopa tietoa hauskassa muodossa. Kukapa meistä ei olisi oppinut antiikin Roomasta monia asioita lukiessaan Asterixia?

Ari Haasio
SEAMK
Kirjoittaja on kirjasto- ja tietopalvelualan yliopettaja ja filosofian tohtori sekä intohimoinen sarjakuvien ystävä.

Lähteet

Sanoma Konserni. (3.12.2021). *Aku Ankka on opettanut suomalaislapsia lukemaan jo 70 vuotta.*https://www.sanoma.com/fi/news/2021/cision/aku-ankka-on-opettanut-suomalaislapsia-lukemaan-jo-70-vuotta/

Iltasanomat (31.5.2010). *Aku Ankkaan Suomessa tehty päähahmo – seriffi Jaana Kapula.*https://www.is.fi/viihde/art-2000000121147.html

Haasio, A. (18.8.2026). Kotimaisen sarjakuvan synty. @SEAMK-verkkolehti. https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20260818118121

Jokinen, H. (2011). Tähän on tultu – suomalaisen sarjakuvan vuosikymmeniltä. Teoksessa H. Jokinen (toim.), *Sarjakuva Suomessa: historiasta, asemasta, kielestä* (s. 13 – 34). Avain.

Kasvi, J. (1996). Mämmilä – Sarjakuvan Iijoki-sarja. Pelit 19/1996.

Koivuranta, R. (25.1.2012). *Yksi varhaisimmista Muumi-animaatioista sisälsi ampumista ja juopottelua*. Helsingin Sanomat. https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000011770924.html

Nummelin, J. (2018). *Sarjakuvan lyhyt historia*. Avain.